

Natalia PAUSTOVSCAIA,

lector universitar

al Catedrei „Procedură penală și Criminalistică” a Academiei ”Ștefan cel Mare” a MAI

SEPARATISMUL – FACTORUL CARE ÎMPIEDICĂ ASIGURAREA ASISTENȚEI JURIDICE INTERNAȚIONALE ÎN MATERIE PENALĂ

Rezumat

Republica Moldova este parte la numeroase instrumente internaționale în materie penală și actualmente dispune de un cadru juridic național armonizat, care constituie o bază normativă adecvată pentru realizarea cu succes a activității de asistență juridică internațională în materie penală. Însă există o serie de probleme la exercitarea acesteia în Republica Moldova. Printre acestea se regăsește imposibilitatea exercitării tuturor formelor de asistență juridică internațională prin care se solicită efectuarea acțiunilor procesuale pe teritoriul raioanelor din partea stângă a Nistrului, unde organele de drept legitime ale Republicii Moldova nu au posibilitatea de a acționa procesual. Lipsa colaborării cu autoritățile neconstituționale, accesul limitat la informații împiedică considerabil organele de drept ale Republicii Moldova să realizeze scopul procesului penal.

Cuvinte-cheie: proces penal, separatism, asistență juridică internațională, infracțiune, probe, mijloace de probă.

Summary

Moldova is a party to various international instruments in criminal matters and currently has a harmonized national legal framework, which is an adequate normative basis for the successful implementation of business legal assistance in criminal matters. However, there are some problems with the exercise in the Republic of Moldova. These included the inability to letters rogatory requesting procedural actions on the territory of the left bank districts where legitimate law enforcement bodies of the Republic of Moldova are unable procedural act. Lack of cooperation with authorities unconstitutional, limited access to information significantly impede law enforcement bodies of the Republic of Moldova to achieve the purpose of criminal proceedings.

Keywords: criminal case, separatism, letters rogatory, international legal assistance, crime, evidence, means of evidence.

Introducere. Separatismul comportă un sens negativ, deoarece scopul separatismului este de a deteriora unitatea politică, economică, constituțională, de a dezmembra statul unit, unitar.

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul studiului au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda analizei, metoda sintezei, metoda comparației și investigației științifice. În calitate de materiale au servit o serie de monografii, lucrări științifice ale autorilor autohtoni și ale celor de peste hotare, generalizări și statistici, precum și legislația din domeniu.

Rezultate obținute și discuții. Reglementarea asistenței juridice internaționale în materie penală se regăsește atât în legislația internă a Republicii Moldova, a statelor solicitante, cât și în tratatele internaționale. Republica Moldova este

parte la numeroase instrumente internaționale în materie penală și actualmente dispune de un cadru juridic național armonizat, care constituie o bază normativă adecvată pentru realizarea cu succes a activității de asistență juridică internațională în materie penală cu excepția realizării tuturor formelor de asistență juridică internațională pe teritoriul raioanelor din partea stângă a Nistrului.

Separatismul politic poate avea pentru o multitudine de consecințe negative atât pentru statul afectat de secesiune, cât și regiunea în care el se află.

Pe de altă parte, consecințele generate de mișcările separatiste privesc toate domeniile de activitate umană atât din statul ce trăiește acest eveniment, cât și stabilitatea și securitatea din regiune. În deplin consens cu locul de manifestare cu preponderență a efectelor mișcărilor separatiste se pot distinge două mari tipuri de consecințe: interne și externe.

Printre consecințele interne ale fenomenului analizat se numără:

1) producerea de disfuncționalități majore în toate instituțiile statului, prin nevoia de a restructura unitățile administrative, de a le grupa într-o nouă structură națională și de a le face să răspundă optim cerințelor cetățenilor. Regiunea ce se desprinde din statul de apartenență, pentru a forma o nouă entitate statală, avea un aport mai mare sau mai mic la funcționarea acestuia, care, acum, trebuie compensat printr-o altă organizare și adoptarea de acte normative adecvate acestui scop [1].

Astfel, din 1992, Republica Moldovenească Nistreană (RMN) s-a proclamat ca un stat de sinestătător, chiar dacă el nu a fost recunoscut de comunitatea internațională. Astfel, RMN are propriile sale instituții, armată, poliție, monedă și chiar servicii secrete.

2) crearea unui precedent periculos în ceea ce privește destrămarea unor state suverane, independente și recunoscute ca subiect de drept internațional de către comunitatea internațională.

3) Generarea unui climat de insecuritate, atât pe plan intern, cât și extern. În teritoriul cuprins de mișcările separatiste securitatea umană este cea dintâi afectată, mai ales dacă se apelează la mijloace violente pentru atingerea scopului propus. În același timp, securitatea națională a statelor din zonă este pusă la încercare atât prin însăși existența unor conflicte nesoluționate, cât și prin posibilitatea reizbucnirii, oricând, a conflictului armat între părțile beligerante și atragerea altor state de una sau alta dintre tabere. Pe de altă parte, climatul de insecuritate se răsfrânge negativ și asupra securității locale, naționale și regionale impietând asupra derulării normale a vieții și activității, a relațiilor interstatale și internaționale [1].

Astfel, consecințele enunțate nu permit Republicii Moldova realizarea formelor de cooperare internațională cu alte state în scopul prevenirii, combaterii, descoperii infracțiunilor pe teritoriul raioanelor din partea stângă a Nistrului.

Însă pentru Republica Moldova asistența juridică internațională devine mult mai importantă și ea rezultă din situația reală în care sute de mii de cetățeni sunt plecați din țară și muncesc în alte state europene.

Spațiu de interes strategic în care se află Republica Moldova este sursa, zona de tranzit și destinație a unor activități infracționale, constând în: migrație ilegală

și trafic de ființe umane, trafic ilegal de armament, muniții, materii explosive și radioactive, contrabanda cu substanțele narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, precum și a deșeurilor nocive, activități de spălare a banilor etc. Prin natura și amploarea lor, astfel de activități sunt favorizate de existența conflictelor locale.

Asistența judiciară în materie penală la momentul actual, reprezintă principalul instrument juridic între statele în lupta împotriva criminalității. Astfel instrumentul juridic comunitar permite comunicarea actelor de procedură, totodată reglementând noi forme moderne de asistență: livrările controlate, supravegherea transfrontalieră, transmiterea spontană de informații.

Regula principală este că asistența juridică poate fi solicitată și acordată numai atunci când între state există un tratat bilateral sau multilateral, care este aplicabil atât pentru Republica Moldova, cât și pentru statul solicitant.[2]

Cea mai mare problemă în exercitarea asistenței juridice internaționale de către Republica Moldova, este problema imposibilității exercitării tuturor formelor de asistență juridică internațională sau de cooperare polițienească, de exemplu, comisiile rogatorii în care se solicită efectuarea acțiunilor procesuale pe teritoriul raioanelor din partea stângă a Nistrului, unde organele de drept legitime ale Republicii Moldova nu au posibilitatea de a acționa procesual. Lipsa conlucrării cu autoritățile neconstituționale, accesul limitat la informații împiedică considerabil organele de drept ale Republicii Moldova să realizeze funcțiile și scopul procesului penal.

Încă la 09.08.2005, Procurorul General a emis Dispoziția nr.219/7 „despre organizarea acordării asistenței juridice în materie penală privind crimele comise în raioanele din stânga Nistrului”, conform căreia– „se exclude examinarea de către organele de urmărire penală a solicitărilor de asistență juridică în materie penală pe crimele comise în raioanele din stânga Nistrului adresate cu încălcarea prevederilor legislației naționale și internaționale” [3]. Totodată, Procuratura Generală s-a adresat către statele vecine, cerând neexecutarea demersurilor care sunt remise cu încălcarea prevederilor actelor internaționale în domeniu.

Însă activitatea practică a scos la iveală cazuri când organele constituite în raioanele din stânga Nistrului au solicitat asistență juridică direct de la autoritățile statelor străine. În felul acesta au procedat Ministerul Securității Naționale, Comitetul Vamal de stat, procurorul raionului Grigoriopol etc., care au transmis cereri de asistență juridică la Procuratura Generală a Ucrainei. Cooperarea loială s-a manifestat prin faptul că aceste solicitări au fost transmise Procuraturii Generale a Republicii Moldova fără executare ”[4].

Au fost stabilite cazuri, când cererile de comisie rogatorie, fiind formulate de organele de drept nerecunoscute constituite în raioanele din stânga Nistrului au fost transmise direct autorităților Ucrainei. În aceste situații Procuratura Generală a Ucrainei a transmis cererile menționate la Procuratura Generală a Republicii Moldova cu solicitarea de expunere asupra posibilității executării. În cazurile date s-a procedat în conformitate cu prevederile Dispoziției nr.219/7 din 09.08.2005 a Procurorului General „Despre organizarea acordării asistenței juridice în materie penală privind crimele comise în raioanele din stânga Nistrului”,

conform căreia Secția asistență juridică internațională și integrare europeană examinează și dă curs demersurilor de asistență juridică în materie penală privind crimele comise în raioanele din stânga Nistrului parvenite de la alte state, de la locuitorii republicii din raioanele menționate doar în cazurile când urmărirea penală este efectuată de către organele de drept ale Republicii Moldova, iar procurorii procuraturilor teritoriale și specializate exclud examinarea de către organele de urmărire penală a solicitărilor de asistență juridică în materie penală pe crimele comise în raioanele din stânga Nistrului adresate cu încălcarea prevederilor legislației naționale și internaționale.

La fel, sa constatat că în numele organelor Procuraturii Republicii Moldova, folosind ilegal antetul de către organele neconstituționale din raioanele din stânga Nistrului ale Republicii, se remit comisii rogatorii altor state, solicitându-se asistența juridică în materie penală.

Au loc și cazuri când organele neconstituționale din raioanele din stânga Nistrului, în special sub presiunea părților vătămăte, remit organelor Procuraturii Republicii Moldova diferite solicitări de asistență juridică (extrădarea, darea în urmărire internațională, efectuarea unor acțiuni procesual penale), invocând drept bază legală legislația internațională, astfel presupunând a fi subiect de drept internațional legal.

Solicitări privind confirmarea legalității urmăririi penale pe dosarele penale pe crimele comise în raioanele din stângă Nistrului au parvenit pe parcursul anului 2016 și de la Interpol, fiind constatate cazuri când organele neconstituționale au remis direct demersuri privind urmărirea internațională.

Astfel, activitatea ilegală privind acordarea asistenței juridice în materie penală menționată mai sus contravine obligațiilor asumate de Republica Moldova la semnarea unor Convenții internaționale în domeniu (care indică drept autoritate centrală în domeniu Procuratura Republicii Moldova) și aduce un prejudiciu grav imaginii țării pe plan internațional.

În prezent, în scopul stabilirii unor relații de colaborare între organele de drept ale Republicii Moldova și teritoriul raioanelor din partea stângă a Nistrului ca soluție pentru creșterea eficienței luptei împotriva criminalității, reținerea persoanelor care au comis infracțiuni pe teritoriul Republicii Moldova și au fost anunțate în căutare, Ministerul Afacerilor Interne Republicii Moldova a intervenit cu inițiativa încheierii Protocolului privitor la unele aspecte de cooperare în prevenire și combaterea infracțiunilor dintre Republica Moldova și persoana responsabilă teritoriului raioanelor din partea stângă a Nistrului. Însă în proiectul menționat nu sunt incluse și aspecte privind exercitarea asistenței juridice internaționale în Republica Moldova. În special problema imposibilității exercitării comisiilor rogatorii în care se solicită efectuarea acțiunilor procesuale pe teritoriul raioanelor din partea stângă a Nistrului, unde organele de drept legitime ale Republicii Moldova nu au posibilitatea de a acționa procesual.

Desigur, semnarea Protocolului sus-numit privind cooperarea între organele de drept ar fi un pas înainte în îmbunătățirea cooperării practice în contextul intensificării combaterii criminalității.

În concluzie, trebuie să menționez că este evident că organele de urmărire penală în procesul de cercetare a infracțiunilor comise pe teritoriul Republicii Moldova au necesitatea stringentă de a coopera cu autoritățile statelor străine, fapt fără care nu poate fi asigurată cercetarea completă, obiectivă și sub toate aspectele a cazului.

Bibliografie

1. Serebrian Oleg, Conflictul transnistrean: geopolitică și geoistorie, dosar: aproape totul despre Transnistria. http://ro.altermedia.info/cealaltaromanie/dosar-aproape-totul-despre-transnistriaii_1619.html.
2. Asistența judiciară internațională în materie penală, manual pentru judecători și procurori, Chișinău, 2012.
3. Dispoziția nr.219/7 din 09.08.2005 a Procurorului General despre organizarea acordării asistenței juridice în materie penală privind crimele comise în raioanele din stânga Nistrului”.
4. Generalizarea activității de asistență juridică internațională a Secției de asistență juridică internațională și integrare europeană pe perioada semestrului III al anului 2016.